

Eix 5. Dones, pau i seguretat

INFORMACIÓ DE CONTEXT

Després de gairebé un quart de segle des que es va adoptar la Resolució 1325 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides sobre les dones, pau i seguretat, i de la creació de l'agenda que l'acompanya, l'impuls dels moviments feministes i de dones d'arreu del món per incloure les seves veus en qüestions relatives a la construcció de pau i la seguretat segueix sent molt important.

No obstant això, el balanç de la implementació de la Resolució 1325 i de les seves resolucions posteriors és molt menys optimista. Segons ONU-Dones, entre 1992 i 2019, només un 6% de les persones negociadores o signants en processos de pau eren dones. Tan sols 1 de cada 5 acords de pau inclouen o han inclòs algun tipus d'articulat en clau de gènere¹ i, fins al 2022, només 1 dels 18 acords de pau signats va incorporar la signatura d'una representant d'algun grup de dones.²

Cada vegada és més evident que tenir en compte perspectives diferents i, en concret, les que provenen de la societat civil, contribueix de manera molt rellevant al respecte, la implementació i la consecució correcta dels acords de pau. Per contra, quan es duen a terme tan sols a alt nivell i sense incloure el conjunt de la societat, les possibilitats que les negociacions fracassin o els acords es trenquin són molt més altes.

En aquest sentit, les dones, així com altres col·lectius minoritzats i tradicionalment vulnerables han de tenir un pes i un paper destacat en les negociacions i els processos de pau. Això suposa valorar les diferents experteses i trajectòries vitals que puguin aportar, qüestionant i desjerarquitzant les prioritats tradicionals en les negociacions, per incloure necessitats i prioritats que no provenen exclusivament d'una perspectiva hegemònica masculina.

L'eix "Dones, pau i seguretat" que s'ha decidit incloure en aquest procés participatiu per elaborar un pla de país de pau recull la importància que els rols de gènere tenen tant en els conflictes com en la construcció de pau. No podem entendre les arrels i les causes dels conflictes violents ni erradicar-los sense entendre les dinàmiques de poder entre homes i dones, i com afecten de manera diferenciada i exacerbada les dones i les nenes.

¹ ONU-DONES. "Women's Meaningful Participation Builds Peace". ONU-DONES. [En línia].

² ONU-DONES. Facts and figures: Women, peace, and security. [En línia].

Les dones i les nenes pateixen violències específiques en contextos de guerra que han estat sovint invisibilitzades o fins i tot menystingudes. Les necessitats, els interessos i els drets de les dones i dels col·lectius tradicionalment marginats, com l'LGTTBIQ+, són sovint ignorats en els conflictes armats. La violència sexual i la violència basada en el gènere (VBG) augmenten de manera exponencial en aquests contextos i tenen un impacte especialment devastador en les minories sexuals i de gènere.

No obstant això, és important tenir en compte que les dones no són només víctimes de violència en les guerres o els conflictes armats: les mateixes víctimes/supervivents tenen també agència i no poden ser tractades com a subjectes només passius. Fins i tot en moltes ocasions, les dones també poden ser perpetradores de violència, per la qual cosa cal adquirir visions menys idealitzades dels rols de les dones en els conflictes armats.

Les dones que defensen la pau i la transformació no-violenta dels conflictes han de ser visibilitzades, escoltades i, quan la seva integritat física es vegi amenaçada, han de ser protegides i s'han de buscar canals per a la seva participació efectiva i accessible en les preses de decisions a tots els nivells, local i global, potenciant-ne d'aquesta manera la seva veu pública.

A Catalunya, tenim una societat civil molt rica, diversa i activa: des dels moviments feministes fins a les entitats de pau, de joves o de protecció del medi ambient, la xarxa comunitària és una riquesa del nostre context i, a través d'aquesta xarxa, es transmeten molts valors clau per a la cultura de pau i contra les violències. No obstant això, l'Enquesta sobre les violències sexuals a Catalunya (EVSC) 2019 conclou que 8 de cada 10 dones residents a Catalunya han patit algun tipus de violència sexual des dels 15 anys. Les violències masclistes estan íntimament lligades a les altres violències (econòmiques, institucionals i simbòliques) i la situació a Catalunya posa de manifest la necessitat d'abordar-les de manera transversal.

Cal educar en les diferències i continuar treballant en la construcció de masculinitats no nocives o antimasclistes, en què les opcions no violentes (com ara el suport a l'objecció de consciència, a la insubmissió i a les desercions dels homes que no volen participar de la violència armada, tant estatal com no estatal) no siguin percebudes socialment com a actituds covardes de qui les defensa o les manifesta.

A escala tant nacional com internacional, és urgent promoure la participació de les dones i els col·lectius més vulnerabilitzats en tots els espais reals de presa de decisions, alhora que és important tenir en compte que la ràtio d'homes i de dones no es tradueix necessàriament en una participació real de les dones i en què la seva veu pública sigui tinguda en compte.

Cal superar el marc punitivista i securitari tradicionalment utilitzat en molts països per combatre la xacra social de les violències de gènere. Cal construir respostes comunitàries i que contribueixin a fer que la societat no normalitzi les violències masclistes i les conseqüències nefastes que tenen en el conjunt de les nostres societats.

Finalment, es considera important, tal com s'ha desenvolupat en altres països del nostre entorn, fomentar el paper negociador de les dones a través de la promoció d'un cos de persones expertes en mediació comunitària i en resolució de conflictes tant a escala local com internacional, on les experteses i els coneixements específics siguin degudament considerats i posats en valor, així com incrementar de manera progressiva la despesa en recerca acadèmica i aplicada en àmbits relacionats amb la resolució de conflictes i la construcció de pau.

PREGUNTES ORIENTADORES PER A LA IDENTIFICACIÓ DE PROPOSTES

1. Quines són les tasques per al foment i la construcció de la pau que duen a terme les dones i com podríem visibilitzar-les més i/o posar-les en valor?
2. Quines dificultats —per edat, classe, origen, etc.— tenen les dones per participar en els moviments de pau? Com es podrien abordar aquestes dificultats?
3. Com s'inclouen les organitzacions feministes i de dones en la construcció de pau? Ho fan en clau local i/o global?
4. Com creus que les administracions públiques podrien garantir la participació activa i real de les dones en tot el procés de resolució de conflictes?
5. Com creus que es podria fomentar el lideratge de les dones en qüestions de seguretat?